



# UNIVERSITETET I OSLO

DET JURIDISKE FAKULTET

## Finansdepartementet

Finansmarkedsavdelingen  
Postboks 8008 Dep  
0030 Oslo

## Norsk senter for menneskerettigheter

P.b. 6706 St.Olavs plass  
NO-0130 Oslo

Dato: 18. september 2007  
Deres ref.: 07/3692 FM PCB  
Vår ref.: 07/103456

Telefon: +47 22 84 20 01  
Telefaks: +47 22 84 20 02  
E-post: info@nchr.uio.no  
Nettadresse: www.humanrights.uio.no

## Høring 2007: 10 Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Det vises til Finansdepartementets høringsbrev av 24. august 2007 *Om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (gjennomføring av EØS-regler tilsvarende EUs tredje hvitvaskingsdirektiv i norsk rett)*. Nedenfor følger høringsuttalelse fra Norsk senter for menneskerettigheter (SMR). Høringsuttalelsen er også sendt per e-post i dag (postmottak@fin.dep.no).

SMR er Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (jfr. kgl. res. av 21. september 2001) og er ved dette gitt en særskilt rolle for å overvåke at de internasjonalt vedtatte menneskerettighetsnormer respekteres og oppfylles av norske myndigheter. Utarbeidelse av høringsuttalelser ved myndighetsinitiativer av betydning for menneskerettighetenes stilling i Norge er et sentralt ledd i SMRs virksomhet som nasjonal institusjon.

Tiltak som innføres for å hindre at det finansielle systemet benyttes til hvitvasking og finansiering av terrorisme, må være i overensstemmelse med de menneskerettighetsforpliktelsene Norge har påtatt seg. SMR vil i den sammenheng særlig peke på menneskerettsloven av 21. mai 1999 nr. 30, og at de konvensjonene som er inntatt der (jfr. § 2), skal gå foran bestemmelser i annen lovgivning om det oppstår motstrid (§ 3). Det er viktig at departementet i arbeidet med implementering av EØS-regler om slike tiltak iakttar forholdet til menneskerettighetene. Forslaget til ny hvitvaskingslov og hvitvaskingsforskrift har berøringspunkter særlig til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP).<sup>1</sup>

Lovutvalget foreslår gjennomføring av EØS-regler som svarer til EU-direktiv 2005/06/EF (tredje hvitvaskingsdirektiv).<sup>2</sup> Utvalget foreslår blant annet at dagens regler i hvitvaskingsloven om identifikasjon av kunder erstattes med mer omfattende og detaljerte krav til kundekontroll. Samtidig foreslås det at kravene til kundekontroll tilpasses risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering som kunden ansees å representere. Det foreslås en plikt for rapporteringspliktige virksomheter til løpende å følge opp eksisterende kundeforhold. For forhandlere av gjenstander foreslår utvalget en plikt til å foreta kundekontroll ved transaksjoner i kontanter på 40 000 kroner eller mer. Utvalget foreslår at det lovfestes en plikt til ikke å etablere kundeforhold etter utføre transaksjoner dersom kundekontroll ikke kan gjennomføres. Videre foreslås det forsterkede kontrolltiltak overfor "politisk eksponerte personer", det vil si personer som innehar eller i løpet av det siste året har innehatt

<sup>1</sup> Se: <http://www.lovdata.no/traktater/> og <http://www.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>

<sup>2</sup> <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/NOUer/2007/NOU-2007-10/15.html?id=480067>

høytstående offentlige verv eller stilling i annen stat enn Norge, samt nære familiemedlemmer og kjente medarbeidere til slike personer. Kundekontroll vil omfatte registrering av opplysninger om kunden, bekreftelse av kundens identitet på grunnlag av gyldig legitimasjon m.m.

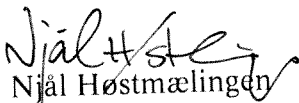
De foreslåtte tiltakene innebærer inngrep i enkeltpersoners privatsfære. Lovutvalget har i sin utredning ikke vurdert forholdet mellom de foreslåtte tiltakene og Norges internasjonale forpliktelser med unntak av de forpliktelser som følger av EØS-avtalen. EMK artikkel 8 og SP artikkel 17 omhandler retten til respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondanse. EMK artikkel 8 omfatter ifølge praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) en lang rekke forhold, herunder saker om navn og identitet, overvåking og registre (både offentlige og private). Inngrep i retten til privatliv må være lovhjemlet, ha et relevant formål og være nødvendig i et demokratisk samfunn. Inngrepet må ikke ha et omfang eller rekkevidde som går lenger enn det som er nødvendig for å fremme det relevante formål, og det må ikke innebære en diskriminering i sikringen av rettighetene på grunn bl.a. av rase, farge, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse eller tilknytning til en nasjonal minoritet. EMD har i flere saker gitt statene en vid skjønnsmargin når det gjelder beskyttelse av nasjonal sikkerhet mot for eksempel terrorvirksomhet og alvorlig kriminalitet,<sup>3</sup> men fastslår at behovet for å gjøre inngrep i konvensjonsbeskyttede rettigheter alltid må godtgjøres på en overbevisende måte( "must be convincingly established").<sup>4</sup>


Det overordnede prinsipielle spørsmålet om forholdet mellom sikkerhet (mot hvitvasking og finansiering av terrorvirksomhet) og rettssikkerhet er ikke omtalt i utvalgets forslag. Problemstillingen er så vidt SMR bekjent heller ikke fremhevet i det aktuelle hvitvaskingsdirektivet eller i de to foregående hvitvaskingsdirektivene.<sup>5</sup> SMR kan heller ikke se at mer avgrensede menneskerettighetsproblemstillinger er blitt vurdert. SMR peker på at menneskerettslige spørsmål bør identifiseres og drøftes av departementet, og viser i denne sammenheng til Utredningsinstruksen punkt 2.3.2:

"Forholdet til menneskerettigheter. Utrederne skal vurdere og, der det er relevant, redegjøre for om menneskerettighetskonvensjonene stiller krav til myndighetene på det aktuelle området".

SMR anbefaler derfor at departementet går inn på tiltakenes forhold til menneskerettighetene, og særlig EMK i den videre behandling av forslaget, og at dette synliggjøres i den kommende proposisjonen.

Med hilsen

  
Njal Høstmælingen  
Forsker

  
Ingvild Bartels  
Juridisk rådgiver

<sup>3</sup> Se f. eks. EMD *Klass og andre mot Tyskland* 1978 para 56.

<sup>4</sup> Se EMD *Funke mot Frankrike* 1993 para 55.

<sup>5</sup> Første hvitvaskingsdirektiv 91/308 EØF. Andre hvitvaskingsdirektiv 2001/97/EF.